

TUSSEN TWEE HAGEN VERSTRUIKTE HORTENSIA's doemt uit de mist een eenzaam paard op zonder ruiter, zijn manen vol nevelslierten, van top tot teen beladen met lege melkkannen die tegen zijn flanken kletteren, alsof het door een onzichtbare paukspeler werd bereden. Daarachter, tussen de wattenflarden, kun je de groene en blauwe meanders van de oceaan bespeuren. Het was op de Azoren, en het is lang geleden. Ik zou willen dat het boek waaraan ik begin net zo onvoorspelbaar, net zo buitennisig werd als dit visioen. Ik weet niet waar het naartoe gaat, waar dit inaugurele paard het naartoe zal slepen. Ik broed er al minstens een jaar op, of liever, het broedt in mij, want ik slaag er maar niet in het vast te leggen, me de contouren ervan voor te stellen. Het is een landschap dat in de nevel verzwindt, een paard zonder ruiter, het immer rusteloze moiré van de Atlantische stromingen. Ik weet niet eens of het ooit vorm kan krijgen of voorgoed een vage droom zal blijven. Ik weet ook niet of ik veel verder kom dan deze bladzijde. Omdat ik er niet in slaag er vat op te hebben, tekortschiet als de maker ervan, uiteindelijk aan wanhoop ten prooi val, heb ik vandaag besloten me door de woorden te laten leiden. Ik geef me eraan over. We zien wel waar ze me naartoe brengen. Ik waag de sprong in het diepe: nooit eerder in mijn leven als schrijver had deze metafoor een zo juiste betekenis. U bent gewaarschuwd: de auteur, die met mijzelf samen lijkt te vallen, is een drenkeling.

Ik schrijf deze paragraaf, ik pauzeer, sta op, begin te drentelen, rondjes te lopen voor mijn bureau. Achter het venster ligt de zee, een andere zee. De woorden rijzen in me op, maar het is een langzame, moeilijke verrijzenis. Elk boek is voor mij, onder andere zaken, een gelegenheid om als een wild dier in zijn kooi tientallen kilometers op en af te lopen. Als ik eerder op het idee was gekomen, had ik elk van mijn boeken kunnen beschrijven op basis van de afstand die het me heeft laten afleggen. Die haast roerloze wandeltocht is mijn manier om te rusten, op de woorden te wachten. Ik ben niet het soort auteur dat urenlang achter zijn schrijfmachine stil kan blijven zitten. Ik zeg 'schrijfmachine' omdat een computer uiteindelijk daarop neerkomt. Maar feit is dat ik heimwee heb naar de tijd dat je de toetsen van een Remington of Olivetti aansloeg, toen het boek klepperend vorderde, en meer nog naar de tijd dat het maagdelijke blad met zwarte inkt werd gevuld, toen het woord 'manuscript' zijn volle betekenis had. Ik ben een man van het papier, van het verleden: u bent opnieuw gewaarschuwd. Misschien zal het daarover gaan. Bij uitstek. Door het papier waren we verbonden met alle schrijvers die ons voor zijn gegaan, die we bewonderen, wier arglistige woorden in ons het verlangen hebben gewekt ons met hen te meten, de vruchtbare jaloezie waarover Roland Barthes het heeft als hij zegt dat we elk mooi boek beschouwen als een onvolledig, mislukt werk omdat we het niet zelf hebben geschreven. Het scherm schermt af, de continuïteit is verbroken.

Ik weet goed dat je een boek beter niet kunt beginnen zoals ik nu doe. Ik ben niet van gisteren. Als er een uitgever over mijn schouder mee stond te lezen, zou hij nu al de wenkbrauwen fronsen. (Ik beweer dat wel, maar ik heb altijd goede uitgevers gehad, die min of meer begrepen wat ik wilde doen en me met rust lieten.) Als er – en dat is zo – workshops *creative writing* en nog meer van die nonsens bestonden, dan zou dit begin alvast een voorbeeld kunnen vormen van wat je niet mag doen. Maar aangezien ik niet weet wat ik ga doen, hoop ik in elk geval dat het niets raad-

zaams zal zijn. Geen memoires, lieve help nee! Zo'n poseur ben ik niet – hoewel dat woord (en niet zelden de eigenschap) rijmt op 'auteur'. Toen ik zo-even bekende dat ik de sprong in het diepe waagde, kwam, o ironie, de beroemde zin van Chateaubriand me voor de geest, die zei in het diepe te zijn gesprongen op de plek waar twee rivieren samenvloeiden, die twee eeuwen waren. Mensen van mijn generatie kunnen hetzelfde zeggen, en als de revoluties die zij hebben meegemaakt niet zo grandioos of tragisch waren als de omwentelingen in het leven van de vicomte, hebben ze hoe dan ook vrijwel volledig de 'oude kust' uitgeveegd waar ze zijn ontstaan. Het Frankrijk van mijn prille kinderjaren lijkt meer op dat van begin twintigste eeuw dan op het huidige Frankrijk. Ik heb nog een kar gezien die door percherons werd voortgetrokken om melk te leveren (stel je voor, een melkboer met paarden) in een Parijse straat waar het gras tussen de plaveien opschoot. Ik heb de rook van de locomotieven nog onder de glazen daken van het gare Montparnasse zien kringelen zoals op een schilderij van Monet. Voor een station in de buurt van mijn ouders heb ik nog een rij oude, rood-zwarte Renault-taxi's zien staan, zoals die op de foto van Gisèle Freund, waarop je Joyce ziet uitstappen in een straat waar ik veel later zou wonen. Maar ik hou me niet voor Chateaubriand (terecht trouwens), ik beschik niet zoals hij over het kruisbeeld of de eeuwigheid om mezelf gerust te stellen, en vooral, memoires zijn in mijn ogen een overjarig genre, terwijl ik een moderne schrijver beweer te zijn – wat overigens de enige moderniteit is waarop ik aanspraak maak. Geen memoires dus, maar misschien een synopsis van de sporen die de wereld achterlaat in een mensenleven – of liever, de sporen waarmee de wereld het schilderij van een leven samenstelt.

Als ik me niet vergis (het is zo lang geleden), had ik die eilanden van zwart basalt en blauwe hortensia's en van het smeuïge, lispelende Portugees bezocht vanwege het boek van een auteur die, geloof ik, tegenwoordig minder wordt gelezen dan destijds: *De vrouw van Porto Pim* van Antonio Tabucchi. Een Italiaan die in het